

vage idee hoe ik de zaak op zou zetten', arriveerde Visser 't Hooft in Genève en daar 'stond opeens', zo vertelde hij aan de Enquêtecommissie, 'mej. Kohlbrugge voor me, wat toen een buitengewoon grote vreugde was.'¹ Hij gaf haar opdracht, een rapport te schrijven. In dat stuk dat in de eerste helft van juli op schrift gesteld werd², onderstreepte mej. Kohlbrugge o.m. dat in bezet gebied algemeen op een spoedige invasie gerekend werd; 'De Brandaris' werd, schreef zij, meer op prijs gesteld dan Radio Oranje.³ 'Een volk van helden en martelaren' was het Nederlandse volk bepaald niet, vooral van de ambtenaren ging weinig uit. Het antisemitisme nam toe en men verwachtte na de bevrijding 'een chaotische toestand. In dit verband', zo schreef zij, wellicht een rapport van de nieuwe chef-staf van de OD, Six, citerend, 'moge er op gewezen worden, dat men van de regering in Londen verwacht de vorming van een krachtig staand leger dat behalve voor invasiedoeleinden zeker niet minder voor binnenlandse troebelen zal moeten worden gebruikt. Attent worde gemaakt op de bestaande OD-organisatie die aanstonds *volledig* bewapend zou moeten worden en zou kunnen worden ingeschakeld.'

Wat de toekomst betrof: 'in wezen' moest het constitutioneel koningschap gehandhaafd blijven, maar als 'overgangsvorm' was een 'persoonlijk bewind van H.M. de Koningin, bijgestaan door een bijzondere Raad van Advies', wenselijk.

Dit rapport en het materiaal dat mej. Kohlbrugge meegebracht had, zond Visser 't Hooft naar Londen – niet naar de Centrale Inlichtingendienst, maar naar Gerbrandy's departement. Het was namelijk de bedoeling dat hij geen militaire gegevens zou gaan doorgeven, maar eerder algemene rapporten die vooral een beeld zouden geven van de geestelijke gesteldheid in bezet gebied. Aldaar was dus een rapporterend centrum nodig. Welnu, Visser 't Hooft maakte met mej. Kohlbrugge de afspraak dat zij daartoe twee relaties van Visser 't Hooft zou uitnodigen: mr. G. H. Slotemaker de Bruïne (een zoon van de in '41 overleden christelijk-historische voorman) en de bekende protestantse publicist, theoloog en paedagoog N. Stufkens; zij moesten samen dat centrum vormen. Het zou met de afkorting 'GC' ('Geestelijk Contact') aangeduid worden.

Met deze opdracht verliet mej. Kohlbrugge begin augustus Zwitserland.

¹ Getuige W. A. Visser 't Hooft, *Enq.*, dl. IV c, p. 612. ² Tekst in Zwitserse Weg A, 1 a (A 4 (2)). ³ 'De Brandaris': meer gewaardeerd dan Radio Oranje want feller en duidelijker, mist evenwel het officieel karakter en de mysterieuze glans van Radio Oranje. Men zou het zo kunnen formuleren: 'De Brandaris' wordt gehoord omdat ze goed is, Radio Oranje ondanks het feit dat ze slecht is.'